ဘုရားဖူးသုတရာကက်သလစ်ကမ္ဘာ အပိုင်း (၃)

ဗာတီကန်မြို့တော်

ဧရိယာအားဖြင့် ၄၄ ဟက်ကာ (ဧက ၁၁၀) ခန့်သာအကျယ်အဝန်းရှိ၍ ကမ္ဘာ့အသေးငယ်ဆုံးသော နိုင်ငံအဖြစ် လူသိများသော ဗာတီကန်မြို့တော်သည် ကက်သလစ်အသင်းတော်ကြီး၏ ဗဟိုရ်အချက်ချာဖြစ်သည်ဟုဆိုလျှင် မှားမည်မထင်။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၂၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော (Lateran Treaty) လတ္တရမ်သဘောတူညီချက်အားဖြင့် ဗာတီကန်မြို့တော်နှင့်အတူ အခြားသောအဆောက်အဦး ၁၃ခုတို့သည် သီးသန့်လွတ်လပ်သော ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးဆိုင်ရာ နယ်မြေဖြစ်လာခဲ့လေသည်။[1] အီတလီနိုင်ငံ၊ ရောမမြို့တော်ကြီးအတွင်း၌ လွတ်လပ်သော ကုန်းတွင်းပိတ်နိုင်ငံငယ်လေးအဖြစ် သီးခြားရပ်တည်နေပြီး ကက်သလစ်အသင်းတော်ကြီး၏ ဦးသျှောင်ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးမှ ဦးစီးဦးဆောင်၍ အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဗာတီကန်မြို့တော်သည် ကက်သလစ်အသင်းတော်ကြီး၏ ဦးသျှောင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးအုပ်ချုပ်သော သာသနာ့နယ်မြေ သီးသန့်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ မြို့တော်၏လုံခြုံရေးကို ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ ကိုယ်ရံတော်တပ်လည်းဖြစ်၍ ကမ္ဘာ့အသေးငယ်ဆုံးသော တပ်မတော်ဟုတင်စားခံရသည့် ဆွစ်ဇာလန်လုံခြုံရေးတပ်များမှ အေဒီ ၁၆ရာစု အစောပိုင်းမှစ၍ ယနေ့အချိန်ထိ ဆက်ကပ်တာဝန်ယူထားကြလေသည်။[2] ဗာတီကန်မြို့တော်တွင် ကိုယ်ပိုင်တယ်လီဖုန်းကုမ္ပဏီ၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံကြားဌာန၊ လက်ရှိပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးရုပ်ပုံပါ ငွေကြေးစနစ်၊ စာတိုက်နှင့် တံဆိပ်ခေါင်းလုပ်ငန်းများ တည်ထောင်ထားလေသည်။ အမှန်တော့ ဗာတီကန်မြို့တော်တွင် မွေးဖွားကြီးပြင်းလာသည့် ဒေသခံဟူ၍ မရှိပါ။-သို့သော်လည်း ဗာတီကန်မြို့တော်၏ လူဦးရေမှာ သာသနာ့ရေးရာများအတွက် အထူးတာဝန်ပေးခန့်အပ်ခံရသည့် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ ဆက်ကပ်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် စုစည်းထားသည်ဟုဆိုရလိမ့်မည်။ သာသနာ့ရေးရာများအတွက် ယနေ့ဗာတီကန်မြို့တော်တွင် ဆက်ကပ် နေထိုင်ကြသော ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးမှအစ၊ ကာဒီနယ်ကြီးများ၊ ဆရာတော်ကြီးများ၊ ရဟန်းသံဃာတော်များ၊ သီလရှင်များနှင့် အခြားသောအရပ်သားများ စုစုပေါင်း ၈၀၀ခန့်ရှိပြီး ၎င်းတို့ထဲမှာ ၄၅၀ ခန့်သည် ဗာတီကန်မြို့တော်သူ၊ မြို့တော်သားများအဖြစ် ဗာတီကန်ပတ်စပို့ (Passport) ကိုင်ဆောင်ထားသူများ ဖြစ်ကြသည်။

[1] James Brown Scott, "The Treaty between Italy and the Vatican" in Proceeding of the American Society of International Law and Its Annual Meeting (1921-1969), vol. 23, (April 24-27, 1929), p. 13.

[2] [illegible] David Alvarez [illegible] *The Pope's Soilders: A Military History of the Modern Vaticn*. University Press of Kansas, 2011 [illegible] Robert Royal [illegible] *The Pope's Army: 500 Years of the Papal Swiss Guard*. Crossroads Publishing Co., 2006 [illegible] [illegible]

ယနေ့ခေတ်ကာလ ဗာတီကန်မြို့တော်သည် နိုင်ငံငယ်လေးတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နေသော်လည်း (Holy See) ဟူသော ကက်သလစ်အသင်းတော်ကြီး၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာသန့်ရှင်းသောဗဟိုရုံးဌာနသည် ဗာတီကန်မြို့တော်အုပ်ချုပ်ရေးမှ ခြားနားထားပေသည်။ သို့နှင့်၊ ဗာတီကန်မြို့တော်မှာ အခြားသောနိုင်ငံများနည်းတူ ပထဝီအနေအထားရ ၎င်းနယ်မြေတစ်ခုဖြင့်သာ သက်ဆိုင်၍ နိုင်ငံတကာနည်းတူ သံတမန်ဆက်ဆံရေးများရှိလေသည်။ သို့သော် (Holy See)ဟူသော ကက်သလစ်အသင်းတော်ကြီး၏ဘာသာရေးဆိုင်ရာ သန့်ရှင်းသောဗဟိုရုံးဌာနမှာ ပထဝီအနေထားအားဖြင့် သီးသန့်ရပ်တည်ခြင်းမရှိဘဲ တကမ္ဘာလုံးတွင်ရှိသော ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဖြစ်၍ ဗာတီကန်မြို့တော်အုပ်ချုပ်ရေးအားဖြင့် နိုင်ငံရေးသဖွယ် ထိန်းချုပ်ထားခြင်းမရှိပေ။ သို့သော်လည်း ကက်သလစ်အသင်းတော်ဆိုင်ရာ၊ ဘာသာတရားဆိုင်ရာနှင့် အခြားသောကမ္ဘာ့ကောင်းကျိုးများကို ဤသို့ဗာတီကန်မြို့တော်မှတဆင့်၊ သို့မဟုတ် ဗာတီကန်မြို့တော်အတွင်း၌ ပြုလုပ်သဖြင့် လွတ်လပ်မှုရှိပေသည်။ ဗာတီကန်မြို့တော်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စာရွက်စာတမ်းများကို အီတလီဘာသာစကားဖြင့် ထုတ်ဝေရိုက်နှိပ်ပြီး အသင်းတော်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စာရွက်စာတမ်းများအတွက်မူ ရှေးအစဉ်လာအတိုင်း လာတင်ဘာသာစကားကို အသုံးပြုလေသည်။

ဗာတီကန်ဟုခေါ်ဆိုခြင်းမှာ ၎င်းမြို့တော်တည်ရှိရာနေရာ ဗာတီကန်တောင်ကုန်းအား အစွဲပြု၍ ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ခေါ်ဆိုခြင်းသာဖြစ်ပေသည်။ ရှေးဘီစီခေတ်ကာလမှပင် ဤနေရာဝန်းကျင်၌ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြသော (*Etruscans*)အက်ထရုစက္ကန်းလူမျိုးတို့သည် ဤနေရာအား ဥယာဉ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော ဗာတီကန်ဟုအမည်ပေးခဲ့ကြသည်။ ရောမအင်ပါယာခေတ်အတွင်း ဘီစီ ၁၄ခုနှစ်မှ အေဒီ ၄၀ ခုနှစ်အတွင်း ဤနေရာတဝိုက်တွင် ရောမအင်ပါယာမင်းတို့၏ ကစားကွင်းများပြုလုပ်လေ့ရှိခဲ့ကြပြီး ဥယာဉ်များလည်းဖန်တီးခဲ့ကြရာ (Circus of Nero) နေရိုးဘုရင်မင်း၏ ဆက်ကပ်ကွင်းကြီးပင် ထင်ထင်ရှားရှားပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပေတော့သည်။ အေဒီ ၆၄ခုနှစ် ရောမမြို့၏မီးဘေးကပ်ကြီးအပြီး ထိုဆက်ကပ်ကွင်းကြီးနှင့်၎င်းဧရိယာသည် ရှေးဦးခရစ်ယာန်များအတွက်မူ ယုံကြည်ခြင်းကို အသက်နှင့်လဲ၍ သက်သေခံရာ ဓမ္မအာဇာနည်ကွင်းကြီးလိုပင် ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။ ယေရှုခရစ်တော်၏ တပည့်တော်ကြီး သံပေတရုးသည်လည်း ဤနေရာဝန်းကျင်၌ပင် ကားတိုင်ပြောင်းပြန်တင်ကာ အသတ်ခံခဲ့ရသည်ဟုဆိုကြပေသည်။ သို့နှင့်၊ အေဒီလေးရာစုအလယ်ပိုင်းရောက်သောအခါ၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ယုံကြည်သက်ဝင်လာသော ရောမအင်ပါယာမင်း ကွန်စတန်တီနိုသည် ၎င်းနေရာတွင် တမန်တော်ကြီးသံပေတရုးအားရည်စူး၍ အထူးသဒ္ဓါကြည်ညိုလျက် ပထမဆုံးသော ဘာစီလီကာကျောင်းတော်ကြီးကို ဆောက်လုပ်ခဲ့လေသည်။ ထိုကျောင်းတော်ကြီးမှာ တမန်တော်ကြီး သံပေတရုး၏အုပ်ဂူပေါ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရပေသည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ ၎င်းနေရာသည် ဤဘာစီလီကာကျောင်းတော်ကြီးနှင့်စပ်လျဥ်း၍ ဘာသာရေးလှုပ်ရှားမှုအမျိုးမျိုးနှင့်အတူ ခရစ်ယာန်များအတွက် ဝတ်ပြုကိုးကွယ်ရာနေရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။ ပထမဆုံးသော ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးဆိုင်ရာနန်းတော်တစ်ခုကိုလည်း အေဒီ ၆ ရာစုအစပိုင်းတွင် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး စင်မားခုစ် (Pope Symmachus)မှ ဆောက်လုပ်ခဲ့လေသည်။

သို့သော် အေဒီအစပိုင်းမှစ၍ ၁၄ ရာစုအထိ ၎င်းဗာတီကန်နန်းတော်တွင် မည်သည့်ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးမှ တရားဝင်စံနန်းခြင်းမပြုခဲ့ကြပေ။ ၄ရာစုမှ - ၁၂ရာစုအတွင်း ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ တရားဝင်စံနန်းမှာ စိန့်ဂျွန်းလတ္တရမ်ဟုခေါ်သော ဘာစီလီကာကျောင်းတော်ကြီးပင်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဘာစီလီကာကြီးမှာ အစောဦးဆုံးသော ဘာစီလီကာကျောင်းကြီးဖြစ်သလို၊ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး၏ တရားဝင်စံနန်းလည်းဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းကျောင်းတော်ကြီးမှာ ဂုဏ်သိမ်အားဖြင့် (*Omnium urbis et orbis Ecclesiarum Mater et Caput*) ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံးရှိ ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်များ၏ ဗဟိုရ်ကျောင်းတော်ကြီးပင်ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း ၁၃၀၉မှ-၁၃၇၇ အတွင်း ဥရောပတိုက်၏ နိုင်ငံရေးအရှုပ်အထွေးများကြား ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးအား အာဗီညွန် (Avignon, today in France)တွင် စံနန်းစေခဲ့ကြလေသည်။ ထိုမှ၊ စိန့်ကက်သရင်း၏ကြားဝင်ဖြေရှင်းပေးခြင်းဖြင့် ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးသည် ရောမမြို့တော်တွင် တဖန်စံနန်းလေတော့သည်။ ရောမမြို့သို့ပြန်လည် ကြွလာသောအခါ ယခင်စံနန်းရာ စိန့်ဂျွန်းလတ္တရမ်ဘာစီလီကာကြီးမှာ ယိုယွင်းပျက်စီးနေသည်ဖြစ်၍ စံနန်းဆောင်အသစ်ကို ဗာတီကန်နေရာတွင် ဆောက်လုပ်ခဲ့ပေတော့သည်။ ဤသည်ပင် ယနေ့မြင်တွေ့နေကြရသော ဗာတီကန်မြို့တော်၏သမိုင်းအစပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ယနေ့ဗာတီကန်မြို့တော်အတွင်း ဘုရားဖူးရာအနေဖြင့် စိန့်ပီတာဘာစီလီကာကျောင်းတော်ကြီးနှင့်အတူ တမန်တော်ကြီးပေတရူး၏အုပ်ဂူ၊ ထို့အပြင် အခြားသော ရဟန္တာသူတော်စင်များ၏ရုပ်ကြွင်းကျန်များစွာကို ပဌာနာအဖြစ်ထားရှိထားလေသည်။ ထို့နောက် အံ့မခန်းသောလက်ရာများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည့် စစ္စတင်းဘုရားခန်းလည်း ရှိသည်။ ဂျူဗီလီနှစ် ၂၅ နှစ်မှတကြိမ် သို့မဟုတ် မဟာဂျူဗီလီနှစ်မှသာ ဖွင့်လေ့ရှိသော (Holy Door) သံရှင်းသောတံခါးတော်ကိုလည်း ဘာစီလီကာကြီး၏ဝင်ပေါက်မှာ ဖြတ်သန်းရင်း ဆုတောင်းမေတ္တာပြု၍ အထူးကျေးဇူးတော်များကို တောင်းခံယူနိုင်ပေသည်။

စူးစမ်းလေ့လာဖို့အတွက်မူ ကမ္ဘာ့အကျော်ကြားဆုံးဖြစ်သည့် ၉မိုင်ခန့် ရှည်လျားသော ဗာတီကန်ပြတိုက်ကြီးတစ်ခုတည်းနှင့်ပင် အံ့မခန်း ရှုမခန်းဖြစ်သွားစေမည် အမှန်ပင်။ မိုင်ကယ်အန်ဂျေလို၊ ရာဖာအဲလ်နှင့် အခြားသော ပိသုကာပညာရှင်ကြီးများ၏ အံ့မခန်းသော လက်ရာများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည့် အခန်းများစွာလည်း သီးသန့်ရှိသေးသည်။ ထို့အပြင် ဗာတီကန်နန်းတော်ကြီးကိုလည်း ခန့်ခန့်ညားညား မြင့်တွေ့ရပေမည်။

ရှေးရောမမင်းများမှယနေ့အချိန်ထိသော စာပေများဖြင့်ပြည့်နက်နေသော
ဗာတီကန်စာကြည့်တိုက်ကြီးလည်း ရင်သပ်ရှုမောစွာ လေ့လာနိုင်ပေသည်။ ထို့အပြင်
ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ လာရောက်ကြသော ဘုရားဖူးများစုဝေးရာ စိန်ပီတာရင်ပြင်တော်ကြီး၊
ထိုရင်ပြင်တော်ကြီးအလယ်တွင် အီဂျစ်ပြည်မှသယ်ဆောင်ခဲ့သည့်
တစ်တုံးတည်းသောကျောက်ဖြင့် ထုဆစ်ထားသော
ထိပ်ချွန်မော်ကွန်းကျောက်တိုက်ကြီးသည်လည်း မားမားမတ်မတ်ရပ်တည်နေသည်။ ထိုမှ
မလှမ်းမကမ်းတွင် ဗာတီကန်ရဲတိုက်အဖြစ်ကျော်ကြားလှသော ဆန်အန်ဂျေလိုရဲတိုက်ကြီးကိုလည်း
ထည်ထည်ခန့်ခန့်ကြီးဖြင့် မြင်တွေ့နိုင်သည်။ ထို့အပြင် စိတ်အပန်းဖြေစရာ
ဗာတီကန်ဥယာဉ်ကြီးသည်လည်း သာယာလှပစွာ ရှိလေသည်။ ထို့အပြင်
စိန်ပီတာဘာစီလီကာကျောင်းတော်ကြီး၏ (*Copula di San Pietro*) လိပ်ခုံးအမိုးပေါ်သို့လည်း
တက်ရောက်ခွင့်ပြုထားသည်ဖြစ်၍ ရင်သပ်ရှုမောစွာတက်ရောက်ပြီး
ဗာတီကန်မြို့တော်တစ်ခုလုံးနှင့် ရောမမြို့ကြီး၏ အလှကိုပါ အထက်စီးမှ မြင်တွေ့နိုင်ပေသည်။
(မြင်တွေ့နိုင်ပါကြောင်း စုစည်းတင်ပြလိုက်ရပါတယ်။)

မနောအောင်။